DANH PHÁP PHIÊN CHUYỂN

Activate Wind
Go to Settings to

Thông tin, liên lạc:

Lê Ngọc Thạch
lengocthach1948@gmail.com
0909292353, Viber, Zalo (xin nhắn tin)
Facebook (Messenger): Lê Ngọc Thạch

Activate Wind
Go to Settings to

Dẫn nhập:

- Trước năm 1958, danh pháp hóa học viết bằng tiếng Pháp.
- Thầy đề nghị chuyển sang viết danh pháp bằng tiếng Việt, theo nguyên tắc phiên chuyển.
- Đặc điểm chữ quốc ngữ dựa trên mẫu tự Latin.
- 1975, sử dụng danh pháp phiên âm.
- Hiện nay, đã thấy được khuyết điểm của danh pháp phiên âm, nên tự động không sử dụng nữa.
- Vì sao không chọn danh pháp phiên chuyển mà đi bê nguyên xi danh pháp viết bằng tiếng Anh?
- Ý nghĩa chính danh của "Độc Lập" và "Thống Nhất" trong vấn đề danh pháp.

Activate Wind
Go to Settings to

Dẫn nhập:

- **IUPAC** (International Union of Pure and Applied Chemistry):

- Xin đừng nghĩ rằng Hướng dẫn khuyến nghị danh pháp viết bằng tiếng Anh là "danh pháp quốc tế"!

Activate Wind
Go to Settings to

Dẫn nhập:

Đầu tiên, dựa trên danh pháp **tiếng Pháp** (lịch sử)

- Cập nhật, dựa trên danh pháp **tiếng Anh** (thông dụng)
- Chủ yếu cách viết "**phiên chuyển**", phát âm theo tiếng Việt, tùy địa phương
- Viết theo **văn phạm Việt Nam** (danh pháp bao gồm hai chữ)
- 1974, Thầy đã đăng ký danh pháp Việt Nam tham gia IUPAC
- 1982, Thầy đã đề nghị tiếp tục việc này với bộ Giáo dục (Chủ tịch Hội Trí thức Yêu nước, Đại biểu Quốc hội, Thành viên hai Hội đồng Thuật ngữ và Chính tả)

Activate Wind
Go to Settings to
5

CÁCH THỰC HIỆN:

- Thêm vào mẫu tự của tiếng Việt, bốn phụ âm: **f**, **j**, **w**, **z**
- Không sử dụng **dấu** (sắc, huyền, hỏi, ngã, nặng, mũ, móc) và phụ âm đ
- Thêm vào các vần xuôi và vần ngược mới (dẫn xuất từ tiếng Pháp/Anh)

Activate Wind
Go to Settings to

CÁCH THỰC HIỆN:

- Phiên chuyển từ tiếng Pháp (lịch sử) và tiếng Anh (cập nhật):
- **Tối giản**:
  - Không viết các âm **câm**: **e, h, …**
  - Chỉ viết một, khi có hai âm giống nhau: ff, ll, mm, nn, oo, rr, tt, … (trừ hai âm có ý nghĩa riêng)
  - Tiếp vĩ ngữ **-ase** phiên chuyển thành **-az**
  - Tiếp vĩ ngữ **-ose** phiên chuyển thành **-oz**
  - Tiếp vĩ ngữ **-ique** phiên chuyển thành **-ic**
  - …

Activate Wind
Go to Settings to

CÁCH THỰC HIỆN:

- Cập nhật theo tiếng Anh, chuyển phụ âm **c** thành phụ âm **k** (trừ trường hợp ceton):

alkyl

alken

alkaloid

…

Activate Wind
Go to Settings to

CÁCH THỰC HIỆN:

- Danh pháp loại hai chữ: viết theo **văn phạm Việt Nam** (viết giống tiếng Pháp, lẽ dĩ nhiên ngược với tiếng Anh): **chủ từ trước túc từ**:

acid acetic

acetat etyl

anion permanganat

alcol etyl

anhydrid acetic

...

Activate Wind
Go to Settings to

CÁCH THỰC HIỆN:

Thầy có soạn danh pháp hóa học vô cơ. Xin quý thầy cô trong chuyên ngành vô cơ hợp tác với tôi để cập nhật.

Activate Wind
Go to Settings to

Thí dụ: Anh/Pháp/Việt

- Thêm 4 phụ âm: f, j, w, z

formol/formole/formol

juvabione/juvabione/juvabion

warfarin/warfarine/warfarin

zirconium/zirconium/zirconium

...

Activate Wind
Go to Settings to
11

Phiên chuyển từ tiếng Pháp, bỏ âm câm (e, h, ...):

chloride/*ch*lorure/clorur

benzene/benzène/benzen

iodine/iod*e*/iod

naphthol/napt*h*ol/naptol

ethane/ét*h*ane/etan

...

Activate Wind
Go to Settings to
12

Không sử dụng các dấu trong tiếng Pháp:

acetone/acétone/aceton

toluene/toluène/toluen

benzoic/benzoïque/benzoic

…

Activate Windows
Go to Settings to

Bỏ bớt một âm kép (điệp âm):

citronellal/citronellal/citronelal
ammonium/ammonium/amonium
cinnamaldehyde/ cinnamaldéhyde/cinamaldehyd
linalool/linalool/linalol
pyrrole/pyrrole/pyrol
yttrium/yttrium/ytrium

...

Lưu ý: nếu không phải là điệp âm, thì giữ lại: diiso-, clorooctan, hexynyllitium, ...

Activate Wind
Go to Settings to
14

Chuyển -ase thành -az:

base/base/baz

glucosidase/glucosidase/glucosidaz

tyrosinase/tyrosinase/tyrosinaz

...

Activate Wind
Go to Settings to
15

Chuyển -eux thành -o:

nitrous acid/acide nitreux/acid nitro

chlorous acid/acide chloreux/acid cloro

...

Activate Wind
Go to Settings to

Danh pháp hai chữ: viết theo văn phạm tiếng Việt (giống tiếng Pháp):

acetic acid/acide acétique/acid acetic

ethyl acetate/acétate d'éthyle/acetat etyl

acetic anhydride/anhydride acétique/anhydrid acetic

carbonium ion/ion carbonium/ion carbonium

methyl iodide/iodure de méthyle/iodur metyl

methyl red/rouge de méthyle/đỏ metyl

methylmagnesium bromide/bromure méthylemagnésium/bromur metylmagnesium

...

Activate Wind
Go to Settings to
18

Cập nhật theo tiếng Anh:

alkane/alcane/alkan
alkene/alcène/alken
alkyne/alcyne/alkyn
alkyl/alcoyle/alkyl
diethyl ether/éther diéthylique/dietyl eter
oxide/oxyde/oxid
barium/baryium/barium
ethyl alcohol/alcool éthylique/alcol etyl
...

Activate Wind
Go to Settings to

Sáng tạo:

potassium/potassium/**kalium**

sodium/sodium/**natrium**

Giống như tiếng Đức.

Activate Wind
Go to Settings to

Giữ lại một số danh pháp viết bằng tiếng Việt (11): nhôm, lưu huỳnh, sắt, ... (khi viết, tách rời phần chữ Việt ra):

aluminium chloride/chlorure d'aluminium/clorur nhôm(III)

lithium dimethylcopper/diméthylcuprate de lithium/dimethyl đồng litium

...

Activate Wind
Go to Settings to a

KẾT QUẢ:

- Đưa đến một hệ thống danh pháp hoàn toàn Việt Nam.
- Tuân hoàn toàn theo các khuyến nghị của IUPAC (*"tương tự nhau trong các thứ tiếng"*). Thầy đã đăng ký tham gia chuyển đổi từ năm 1974!
- Dễ dàng:
  - Chuyển từ tiếng Việt sang tiếng Anh/Pháp/Đức và tiếng của các nước khác
  - Tra cứu
  - Người nước ngoài hiểu danh pháp tiếng Việt dễ dàng
- Đáp ứng được yêu cầu "thống nhất" và "độc lập"

Activate Windo
Go to Settings to a

ĐỀ NGHỊ:

- Cập nhật và hợp tác để hoàn thiện (Thầy dặn).
- Xin đừng "vô tình quên" danh pháp phiên chuyển, để chọn đi từ danh pháp phiên âm sang danh pháp viết bằng tiếng Anh.

Activate Wind
Go to Settings to

- Phần Danh pháp của mỗi chương, trong ba quyển Hóa học Hữu cơ (các nhóm chức chính), Tập I (2016), Tập II (2017) và Tập III (2018). Lê Ngọc Thạch.
- Đã tái bản dưới dạng ebook Tập I (2021), Tập II (2022) và Tập III (2023).

Activate Wind
Settings to

Tài liệu tham khảo:

- Danh pháp Phiên chuyển trong quyển Bài tập Hóa học Hữu cơ (các nhóm chức chánh) in lần hai, năm 2023, in màu, từ trang 1293-1300.

Activate Windows
Go to Settings to

Trao đổi với một số hóa học gia chủ trương bê nguyên xi danh pháp viết bằng tiếng Anh:

- Trong sự giảng dạy đào tạo (- trung học 12 lớp; - đại học đến tiến sĩ quốc gia) và nghiên cứu về hóa học ở miền nam, từ năm 1958 đến nay, chúng tôi lấy danh pháp nào để thực hiện?
- So sánh danh pháp phiên âm với danh pháp phiên chuyển?
- Vì sao các nhà hoá học tiền bối ở cả hai miền không sử dụng danh pháp hoá học viết bằng tiếng Pháp, để bây giờ đổi thẳng sang danh pháp viết bằng tiếng Anh, cho tiện?
- Bê nguyên xi cách **đọc** danh pháp tiếng Anh có dễ dàng như bê nguyên xi cách viết danh pháp bằng tiếng Anh không?
- Có thấy được sự **mâu thuẫn** với văn phạm tiếng Việt trong trường hợp các danh pháp loại hai chữ, viết bằng tiếng Anh trong văn bản viết bằng tiếng Việt?

Activate Wind
Go to Settings to

Chân thành cám ơn!

Activate Wind
Go to Settings to